

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

06.08.2012 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал](#)

✓ Много труд за нищо

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/08/03/1880832_mnogo_trud_za_nishto/

Багерист може да изкопае една дупка за един час и неговата заплата е 800 лв. Обикновен работник може да свърши същата работа за осем часа, като неговото възнаграждение е 200 лв. Задача: Кого от двамата бихте наели, ако сте работодател?

Решението може и да не изглежда трудно, но в практиката биха възникнали и множество подусловия. Дали бихте инвестирали в покупката на багер, как можете да финансирате такава покупка и има ли достатъчно работа тя да се изплати. Във всеки случай обаче, ако мислите на макро ниво, за икономиката би било по-изгодно повече предприемачи да предпочетат работника с машината. Въпреки че е по-скъп, той е и по-производителен и добавя повече стойност за този, за когото работи, и прави продукцията по-конкурентна. Ако в икономиката има повече работещи с лопати вместо с багери, а компаниите не инвестират достатъчно в нови машини, е логично и хората да получават по-малко.

Както и да се мери, България е едновременно страната с най-ниско ниво на производителността на труда и с най-ниски доходи в ЕС. Затова и желанието за увеличение на заплати и пенсии, дори и по време на криза, изглежда повече от разбираемо – все пак разполагаемият доход на средния българин е под половината на средния европейец. Въпросът е, че когато заплатите растат много по-бързо от ефективността на работещите, бизнесът става неконкурентен и това отблъсква инвеститорите. Липсата на свеж капитал от своя страна води до по-нисък ръст на икономиката и в крайна сметка бумерангът отново се връща към доходите.

Затова и когато предишни пъти синдикатите са настоявали за увеличение на пенсии и заплати, най-силният аргумент против е бил именно ниската ефективност на труда. Така в последните няколко години правителството успяваше да задържи нивата на разходите за труд ниски.

С приближаването на изборите обаче, изглежда, все по-реално да има увеличения. Финансовият министър Симеон Дянков дори намекна, че догодина минималната работна заплата ще стигне 310 лв. и ще се увеличат заплатите в публичния сектор, което неминуемо оказва натиск нагоре и в частния. Отделно от това в момента текат и преговорите за новите минимални осигурителни прагове по браншове, като първият резултат е 15% увеличение за работещите в една от най-нископлатените индустрии - текстилната. А това раздува и разходите за труд на компаниите. И то по административен път.

Въпросът сега е не дали доходите трябва да растат, а можем ли да си го позволим.

Механичен ръст

Кризата в България започна да се усеща по-осезаемо в началото на 2010 г., когато компаниите прибегнаха към масови съкращения. Дори и след като поръчките към тях започнаха да се увеличават, мениджърите предпочетоха да не избързват с назначаването на нови хора. В същото време много от тях приложиха като антикризисна мярка и понижение на заплатите. Така изведнъж чисто механично производителността на труда започна да изпреварва осезателно разходите за труд - по-малко хора започнаха да вършат същата или повече работа, на места дори срещу по-ниско заплащане. Това продължи до края на миналата година, когато тенденцията отново се обърна (виж графиката). Според Георги Ганев от Центъра за либерални стратегии, България е икономика, чиято производителност е сред най-бързо растящите в ЕС. А разминаването между ръста на доходите и на ефективността на труда сега може да е в рамките на статистическата грешка. Освен това е възможно по-високите нива на заплащане, които отчита статистиката в края на миналата и началото на тази година, да се дължат на освобождаването на по-нископлатени работници за сметка на по-висококвалифицираните. Ако производителността на последните се увеличава, то тогава бързият ръст на заплатите не е проблем.

Административен автогол

Това, което според анализаторите може да навреди на икономиката, е увеличението на административно налагани ограничения като минималните осигурителни прагове. За много сектори те служат и като минимална заплата и техният ръст ще доведе и до по-голяма безработица. Причината е, че с праговете се увеличават разходите на работодателите за труд и по време на криза, вместо да се постигне ефектът изсветляване на икономиката, по-скоро се стимулират съкращенията. И то в момент, в който пазарът на труда изпитва сериозни трудности. Последните данни на Евростат показват, че безработицата продължава да расте и през юни вече е 12.4% (сезонно изгладени данни).

Според Георги Ангелов от института "Отворено общество" едно от решенията е минималните осигурителни прагове да се диференцират на регионален принцип. Икономистът дава пример със сектор туризъм – във Варна и Бургас, където той е развит, по-високите прагове не би трябвало да са проблем. В същото време за регион като Видин например увеличението им ще задълбочи безработицата, защото заплатите като цяло са по-ниски.

По-логично е при висока безработица, каквато има в момента, разходите за заплати като цяло да намаляват, тъй като конкуренцията за едно работно място нараства, допълва Ангелов. Увеличението на доходите идва естествено, когато расте производителността, а затова са нужни и инвестиции. Тогава работодателите откриват и нови работни места, защото те им носят печалба.

Не е черно-бяло

Общата картина не може да се пренесе механично за цялата икономика. Ако се направи разрез по сектори, някои от тях и в момента се справят добре откъм ефективност на труда, а при други влияят временни фактори като цени на някои суровини.

Например ИТ секторът е един от най-бързо растящите. Логично разходите за труд там също се увеличават - с 14.4% през първото тримесечие на тази година спрямо същото на предходната. Причината е, че дори и по време на криза компаниите изпитват глад за кадри.

Разбивката, която дава националната статистиката по сектори, обаче е твърде обща. През втората половина на 2010 г. например производителността на труда в индустрията започва да расте рязко и след това спада, но в случая това може да се обясни не с подобренията умения на работещите или пък с инвестициите в нови машини, а с поскъпването на медта на международните пазари. Сегментът на услугите пък е с намаляваща ефективност от 2010 г. насам (виж графиката). Той е посочен като най-проблемен и в работен доклад по въпроса на Международния валутен фонд (МВФ). Експертите от фонда посочват, че маржът на печалбите там спада, а липсата на квалифицирана работна ръка принуждава работодателите да задържат кадрите си с високи заплати, неоправдани спрямо ръста на производителността на труда. В същото време това е и секторът, който понесе най-тежки съкращения по време на икономическия спад. Причината за това според МВФ е структурна. А именно – има несъответствие в квалификацията на работниците и уменията, от които имат нужда компаниите.

Дългосрочните проблеми

Останалите фактори, които според експертите влияят на ефективността на труда, а и на потенциала на икономиката като цяло, са ефективността на институциите и административната тежест, иновациите, добрата инфраструктура.

Икономистите добавят и образованието. В момента обаче българските университети произвеждат специалисти в сфери, от които пазарът няма нужда.

"Поради невъзможността на образованието да се справи със създаването на квалифицирани кадри, от които бизнесът има нужда, на всяка фирма се налага сама да си обучи специалисти. Едни от най-проблемните сектори е машиностроенето. Там техническите познания, придобити на университетската скамейка, са или остарели, или им липсва практическа насоченост", убеден е Петър Ганев от Института за пазарна икономика.

Проблемно е и средното образование. "Трябва да се пресече този омагьосан кръг - от средното образование излизат недобре подготвени ученици. Те влизат в университетите и оттам излизат недобре подготвени специалисти, които след това стават преподаватели в училищата", коментира Ангелов.

Георги Ганев допълва, че за ръст на производителността са необходими и повече стимули за създаване на физически капитал. Докато образованието е натоварено със задачата да гради човешки капитал, то бизнесът трябва да се погрижи да има с какво да работят тези хора. След кризата обаче преките чуждестранни инвестиции в България намаляха в пъти, а българската икономика явно не може да генерира достатъчно спестявания и съответно растеж само с вътрешни сили. Кредитирането също все още е на много ниски нива, въпреки че за последните шест месеца БНБ отчете съживяване на заемите за бизнеса.

Ако не се решат структурните проблеми като образование и бюрокрация в дългосрочен план, България ще си остане няколко обиколки след европейските олимпийци по доходи. Експертите от МВФ дори са направили и точна сметка. Ако производителността ни расте с 4.25% годишно (или половин процентен пункт повече в сравнение с постигнатия през последното десетилетие ръст), ще достигнем нивата на доходи в най-бедния член на еврозоната – Португалия, в далечната 2040 г. Ако не се подобри ефективността на труда обаче, сме обречени на още по-бавно догонване. А всеки опит да се избяга от това просто с административни мерки не само че е обречен на неуспех, но залага и опасни проблеми в бъдеще. Това си проличава и от сегашната дългова криза в Европа, чийто корен е именно в това, че прекалено много работници с лопати получават заплати на багеристи.

Вестник Класа

✓ 5 на сто от българите въртят собствен бизнес

http://www.klassa.bg/News/Read/article/209797_5+%D0%BD%D0%B0+%D1%81%D1%82%D0%BE+%D0%BE%D1%82+%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5+%D0%B2%D1%8A%D1%80%D1%82%D1%8F%D1%82+%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD+%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81

В кризата 5% от българските работоспособни граждани имат собствен бизнес, констатира годишният доклад на Агенцията за насърчаване на малките и средните предприятия. За тях основни проблеми си остават достъпът до финансиране и междуфирмената задлъжнялост.

В България има 353 хил. фирми. 92% от тях са еднолични търговци и дружества с до 10 души персонал. В такива фирми обаче работят 620 хил. от почти 2 млн. българи в работоспособна възраст. За една година броят на тези фирми е намалял с 1 процент. 40% от малките предприятия са в сферата на услугите.

Всяка четвърта фирма в България има просрочени плащания към доставчик или подизпълнител. Често пъти това води до верижен фалит на няколко малки фирми.

62% от малките фирми масово се развиват в наши дни с лични средства на собственика. Само 20% имат банки,

оборотен кредит или овърдрафт. 27 на сто са започнали със заеми от близки и приятели. Агенцията за насърчване на малки и средни предприятия готви законодателни промени, които да подкрепят най-малките предприемачи и фирми. Към този момент 54% от предприемачите с малък и среден бизнес у нас все още се опасяват от фалит. До този момент със спечелено европейско финансиране могат да се похвалят едва 3% от малките фирмите с до 10 служители. Причината е, че не могат да осигурят средства за съфинансиране, каквото е изискването по европроектите. При средните предприятия, където по правило работят до 250 души и оборотите са много по-големи, вече всяка четвърта фирма може да се похвали, че има спечелен проект за финансиране от еврофондовете.

[Вестник Стандарт](#)

✓ Безработицата удари 12,3%

<http://paper.standartnews.com/bg/article.php?d=2012-08-04&article=419063>

Броят на безработните в страната е 409 хиляди души, а безработицата е 12,3%. Това сочат предварителните данни на Националния статистически институт за работната сила през второто тримесечие на 2012 г. В сравнение с второто тримесечие на 2011 г. безработицата е нараснала с 1,1 процентни пункта. За първото тримесечие на годината националната статистика отчете безработица от 12,9%. Общият брой на заетите е 2,913 млн. души, които представляват 46,2% от населението над 15 години. В същото време общият брой на населението в страната е над 7,3 млн. души. Така всеки работещ българин храни двама души и половина.

✓ Атанасова бута ДДС-то на лекарствата

<http://paper.standartnews.com/bg/article.php?d=2012-08-06&article=419255>

Здравният министър води преговори с вицепремиера и финансист номер 1 Симеон Дянков за намаляване на ДДС на лекарствата. Това съобщи Десислава Атанасова пред БНР. Според нея свалянето на 20%-ата данъчна ставка може да се случи с Бюджет 2013.

"Проверките за цените на лекарствата ще бъдат един непрекъснат процес", каза още Атанасова. Тя припомни, че само през последните две седмици 50 хапчета са поевтинели с 2 до 87%, след като Комисията по реимбурсиране сравнила цените им с тези в страните от ЕС. Здравното министерство ще създаде нов национален орган с администрация от около 30 души, които да се занимават единствено с проверки и регистриране на цените на лекарствата. В момента Комисията по реимбурсация се събира епизодично, а нейните членове имат и други задължения, обясни Атанасова. Още на първото заседание на парламента след ваканцията ще бъдат разгледани тези промени, които са част от измененията в Закона за лекарствени продукти в хуманната медицина.

"Обсъждаме с Израел възможността български граждани да се лекуват там на преференциални цени", съобщи още здравният министър. Освен това нашите и израелски медици ще обменят опит в оказването на първа помощ. В началото на септември ще има съвместно заседание на двете правителства.

✓ Признават заплатите за инвестиция

http://www.standartnews.com/biznes-biznes/_-159841.html

София. Високите заплати вече ще се признават за инвестиция. Това предвиждат промените в Закона за насърчване на инвестициите, които се очаква да влязат в парламента през септември.

Те признават като инвестиция вложенията в човешки капитал. Така фирмите, които харчат пари за създаване на високоплатени работни места, вече ще могат да ползват държавни субсидии. Досега за инвеститор се признаваше само този предприемач, който прави вложения в дълготрайни материални активи. По този начин всички ИТ фирми в страната нямат никакъв шанс да кандидатстват за инвеститорски сертификат, макар да осигуряват стотици работни места. Освен това проектът за допълнение и изменение на сегашния закон предвижда нова форма за субсидиране на инвеститорите. Идеята е държавата да възстановява частично разходите, направени за социални и трудови осигуровки на работниците. Тази мярка обаче ще засяга само инвестициите в иновации. Ще се подпомагат дейности, базирани на знания или проекти, развивани в административните рамки на най-бедните региони в страната. За да получат субсидии, инвеститорите трябва да осигурят заплати, които надвишават средните в страната за различните икономически дейности.

Две години вероятно ще е срокът, в който ще действа данъчното облекчение за броя служителите, наети за минимум 5 години, каза икономическият министър Делян Добрев пред БНР. "Това би могло да спести 18% от разходите за човешки ресурси на предприемачите, избрали България", добави той.

[Вестник 24 часа](#)

✓ Данъчните в акция, събират борчове над 5000 лева

<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1493585>

Националната агенция за приходите стартира акция "длъжник", научи "24 часа". Целта била да се съберат колкото е възможно повече стари дългове, особено такива, на които изтича 5- или 10-годишната давност, обясниха експерти. Вече били готови списъци с имената на всички физически лица и на фирми, които са натрупали задължения в големи размери. Според указанията на данъчните за такива се смятат над 5000 лв. заедно с лихвите за физическо лице и над 10 000 лв. за фирма.

На прицел най-напред ще са "по-пресните" длъжници - тези, които са трупали задължения до 2007 г. и сега изтича

техният 5-годишен давностен срок. Ще бъдат привиквани и хора с "вехти" дългове - от 2002 г. Техните задължения са останали изискуеми, както казват данъчните, защото от тогава до сега те са имали поне едно писмо или телефонна покана да се издължат. Това автоматично е удължило давността на 10 години.

"В сумата на просрочените дългове се включват не само неплатени данъци и осигуровки, а и стари глоби от КАТ, бившите ХЕИ, съдилища и всички други държавни институции", каза говорителят на приходната агенция Росен Бъчваров. В близките дни първите 28 000 ще получат обаждане от колцентъра на приходната агенция. От датата на обаждането започва да тече 7-дневен срок за уточняване на задължението. Това става на място в данъчната служба. При обаждането или в писмото са записани името, телефонният номер и номера на стаята на данъчния инспектор, при когото трябва да се отиде. Там на място може да се поиска време за събиране на доказателства, че задължението е погасено или че е изчислено неточно. Тогава се насрочва нов разговор, на който окончателно се установяват задълженията. На длъжника се връчва покана за доброволно издължаване. Срокът за това е 14 дни. Ако през този период няма постъпили вноски, може да се задвижи процедурата по принудително изпълнение. Затова, когато се получи такова писмо, най-добре е веднага да се отиде в НАП.

Ако се признае задължението, което е описано в акта, но човекът или компанията има затруднения, може да се договори отсрочка в плащането или издължаване на вноски.

Преди да стартират процедурите по принудително изпълнение, данъчните задължително правят проверка. Тя може да включва изискване на данни от работодатели, наематели, компании и пр., които са изплащали суми на задълженилия през годините. Целта е да се определят парите, които са подлежали на облагане. Те се съпоставят с данните от техните данъчни декларации, като се проверява дали платеният данък е съответствал на получените доходи. Проверка се прави задължително на всеки, който е използвал данъчни преференции - за дарения, за лични вноски по застрахователни полици, за лихви по ипотечен заем (давани на младо семейство) и др.

Ако при проверката сумите на разминаванията надхвърлят 2000 лв., следва задължителна ревизия. Тя "връща" проследяването на приходи, разходи и платени данъци 5-7 г. назад. Освен това при нея инспекторите на НАП може да поискат за всеки длъжник от съответните държавни и частни дружества данни за неговите сметки за мобилен и стационарен телефон, газ, ток, парно и др. Може да съберат информация за това дали човекът е ходил в задгранични командировки, или на лични пътувания, купувал и продавал ли е имот, или автомобил в последните години. За целта данъчните пишат писма до съответните институции, които са задължени да им предоставят информацията. Идеята при изискването на тези данни е да установят дали той е имал финансова възможност да си погаси задължението, но го е пренебрегнал. Те получават информация и от всяка банка за сметките на всеки българин.

Размерът на сумите в тях е тайна до получаването на съдебно решение, но данъчните може да разпоредят заповест за изземване на съдържанието им, както и на бъдещи постъпления. Може да влязат и в офиси, магазини и складове с три основания - проверка, ревизия или сигнал. Във всеки от случаите данъчните инспектори са длъжни да покажат на проверявания основанията за това.

Правилото е стойността на заповестта за изземване на имуществото да съответства на размера на задължението, обяснява Росен Бъчваров. Най-често възбрана се налага над лаптопи, телевизори, фотоапарати, мобилни телефони, а при по-големи задължения - автомобил или имот. Поставените под заповест вещи се маркират с червен стикер с надпис "Заповестено от НАП". Той се залепва на видно място върху вещта, при колите - на предното стъкло, и длъжникът няма право да го маха. Заповестено имущество не може да се продава или дарява.

[Вестник Сега](#)

✓ В кризата на 100 осигурени вече се падат над 81 пенсионери

<http://www.segabg.com/article.php?id=611299>

Пенсионните реформи на ГЕРБ продължават да натоварват тежко бюджета в най-кризисните години, показват новите статистически данни на НОИ. 100 работещи вече изхранват над 81 пенсионери, след като т.нар. коефициент на зависимост стигна 81.35% според данните за първото тримесечие на годината, които са последните обработени. През 2011 г. коефициентът на зависимост беше 79.53%.

Това се дължи на затягането на условията за пенсиониране. Експерти предупредиха, че това води до бум на нови пенсионери, които намират всякакви вратички в системата, най-често през инвалидните пенсии. При реформата през 2000 г. например коефициентът на заместване стига 103%, т.е. пенсионерите са били повече от осигурените и тази тенденция се запазва до 2002 г., когато той се покачва на 108%. След това има период на постоянно намаление с между 4 и 6% на година до 2007 г. През кризисните 2008 - 2010 г. коефициентът на заместване пак върви надолу, макар и с по-малко от процент, за да падне до 77.4%. Но заради наплива на пенсионери, уплашени от пенсионните реформи, той пак потегли нагоре. Друга причина за ръста на негативния показател е свиването на икономиката, което доведе до закриването на близо 400 000 работни места от 2009 г. насам и до непрекъснато намаляване на осигурените.

Данните за първите пет месеца на т.г. показват, че средният брой на осигурените е 2 602 744 души, докато за същия период година по-рано те са били 2 615 357. Намалението с над 13 000 може дори да се счита за положителна тенденция, след като средногодишният брой на осигурените през 2011 г. падна с над 65 000 спрямо 2010 г.

Сериозно са се увеличили и разходите за пенсии спрямо brutния вътрешен продукт. През първите три месеца на годината са платени 11.5% за пенсии от БВП и това е най-високият разход от 2000 г. насам. През последните 11 г. харчовете за пенсии спрямо изработените от икономиката ни пари не са минавали 10%, показва статистиката. В бюджета за 2012 г. пък е заложено те да са около 8.9% при 9.4% през 2011 г.

Не само увеличаването на броя на пенсионерите е причина за пенсии да отива по-висок дял от БВП. След предизборното увеличение на вдовишката добавка от 20% на 26.8% от 1 септември 2011 г. вдовците получават средно с 14 лв. повече от пенсията на починалия съпруг, тъй като средният размер на добавката се вдигна от 40 лв. на 54 лв. Допълнително от 1 юни т.г. се увеличи и минималната пенсия от 136 лв. на 145 лв., което тепърва ще влияе на статистиката за публичните разходи. Друг проблем е и по-ниският ръст на икономиката ни. БВП за първото тримесечие на 2012 г. е 15.661 млн. лв., докато година по-рано е бил 15.903 млн. лв.

-----ЕФЕКТИ

Постепенно въвеждане на доброволна и задължителна застраховка за риск "Достойни старини" е една от идеите за правителствената концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012 - 2030). Концепцията не съдържа подробности за размера на застраховката и какво конкретно ще покрива.

✓ Държавата и ЕС плащат за работа на 36 000 младежи

<http://www.segabg.com/article.php?id=611276>

Правителството сериозно се е заело да бори младежката безработица основно със субсидирана заетост, след като Евростат отчете, че у нас тя е около 30%. Вече над 36 000 българи до 29 г. са включени в различни видове обучения, квалификационни курсове, стажове и субсидирана заетост, финансирани с пари от Европа чрез ОП "Развитие на човешките ресурси" и от държавния бюджет.

Това отчетоха от социалното министерство при представянето на поредната схема, насочена към безработни младежи - "Първа работа". Тя е с бюджет 20 млн. лв. Очаква се по нея квалификация да придобият 700 млади българи, други 1630 да бъдат включени в обучение по езици, компютри, създаване на умения за учене и т.н., а 2100 от тях да започнат работа по предварително заявени от работодателите работни места. Заплатите в размер на минималния осигурителен праг за съответната длъжност за период от 6 до 12 месеца са за сметка на ЕС.

От средата на септември пък стартира схемата "Ново работно място". По нея работодатели могат да кандидатстват за помощ между 20 000 лв. и 390 000 лв. за разкриване на нови работни места за младежи, които ще се обучават на място. Очаква се да бъдат наети над 2000 младежи. До 17 август пък продължава кандидатстването по програмата "Старт в кариерата", където 850 младежи ще могат да изкарат 9-месечен стаж в държавната и общинските администрации за по 400 лв. на месец.